

Традиція копання криниць в Україні

В Україні з давніх-давен криниці були громадськими. Їх будували, як правило, на перехресті вулиць спеціалісти – копачі (у селі таких людей було один-два).

Основна конструктивна частина криниці – це кругоподібна шахта діаметром від 0,8 до 1,2 м. На Україні глибина її сягає від 2-х до 18-ти метрів. Це залежить від рівня підземних ґрунтових вод. Підземну частину криниці донедавна мурували, в основному, з сірого або попелястого каміння і укріплювали товстими дубовими дошками. Тепер криниці будують з круглих бетонних блоків (діаметром 0,9 м). Раніше у верхній частині криниці ставили кадуб (товсту колоду з вирубанним жолобом), а тепер – бетонний оголовок. Висота оголовка біля 0,9 м, саме така висота найзручніша для знесення відра із цямрини. На оголовок з обох боків кріпилися металеві держачи, які

призначені для утримання дерев'яного валу із корбою (в глибоких криницях подекуди було і по дві корби). Відро (колись дерев'яне, а тепер металеве) кріпилося до валка ланцюгом або тросом. Вал, як правило, мав нахил в бік корби для кращого накручування на нього ланцюга або троса. Навколо криниці влаштовувалася кам'яна або бетонна підмостка з ухилом для стоку води.

Верхня частина криниці обрамлювалася, як правило, покрівлею (дашком). Конструкції дашків були різноманітними щодо художніх елементів. І в одному селі кожен криничний дашок мав деякі конструктивні відмінності, що вражали неповторністю фантазії.

До початку ХХ ст. в Україні поширені криниці із журавлем. Журавель складався із дерев'яного стовпа з вилами, в які укріплювалася жердина – власне журавель. У підземку журавля влаштовувався дерев'яний брусок або камінь. До вершини журавля кріпився ключ з ланцюгом або гачком для підвішування відра.

Тепер у нашому селі криниця є майже у кожному дворі. Вона розміщується у зручному для господарства місці. Сторожили розповідають, що у давнину криниці копали до літнього свята Івана Купайла. У першій криничній воді дівчата обмивали вінки, а парубки обливали дівчат

цією водою.

Біля криниць у свята люди різного віку збиралися на посиденьки. Звідси, напоївши коней, козаки їхали в похід. Тут лунали пісні кобзарів та лірників.

У народній уяві криниці символізують батьківщину, родинну домівку, пам'ять роду.